

Dagprogramma Symposium zondag 6 november 2011
congrescentrum ReeHorst te Ede

DE WAARDE VAN INNERLIJK WETEN

De *ont*-wikkeling van de wetenschap in relatie tot religie,
filosofie en maatschappelijke vraagstukken

09.15 - Zaal open

- 10.00 - Opening door dagvoorzitster prof. dr. ir. Iteke Weeda
- 10.15 - Filmtrailer *Ons Kosmisch Thuis*
- 10.25 - Het taboe van bewustzijn – Introductie door dr. David Roef
- 10.55 - Muzikale inleiding
- 11.00 - De geest maakt levend... – Drs. Jacob Slavenburg

12.00 - Pauze (90 minuten)

- 13.30 - Korte inleiding middagprogramma prof. dr. ir. Iteke Weede
- 13.35 - Muzikale inleiding
- 13.40 - Eindeloos bewustzijn – Dr. Pim van Lommel
- 14.40 - Muzikale inleiding
- 14.45 - Wetenschap wijzer door innerlijk weten – Ir. Joop Smits

15.45 - Pauze (30 minuten)

- 16.15 - Forumdiscussie sprekers met de zaal o.l.v. prof dr. ir. Iteke Weeda
- 17.00 - Dagafsluiting door prof. dr. ir. Iteke Weeda

17.10 - Einde Symposiumdag

Dr. David Roef

Het taboe van bewustzijn

We leven in een crisistijd. Onze samenleving wordt geteisterd door een economische crisis, een milieu-, energie- en voedselcrisis, en een crisis rond de multiculturele samenleving. Staan al deze crises op zich, of zijn zij symptomen van een diepere beschavingscrisis? In de inleiding tot dit symposium wordt deze vraag bekeken vanuit de vaststelling dat 'bewustzijn' als basis van onze identiteit het slachtoffer is geworden van een materialistische geestverduistering. Daar waar de oude Grieken en de renaissance filosofen het bewustzijn nog zagen als een uitdrukking van de *nous*, de creatieve geest die werkzaam is in kosmos en mens, beschouwen de meeste hedendaagse denkers bewustzijn slechts als een product van materie. Deze laatmoderne visie staat haaks op de contemplatieve spirituele tradities die aan bewustzijn en zijn *noëtische* kwaliteiten (zoals liefde voor het goede, het ware en het schone) wel een zelfstandige betekenis toedichten. Wanneer we vaststellen dat bewustzijn grotendeels wordt gelijkgeschakeld met het verstand, en vervolgens ook nog wordt gereduceerd tot alleen maar zijn materiële basis, het brein, doet dit talrijke vragen rijzen. Wat betekent de teloorgang van bewustzijn voor onze humaniteit, voor onze verbeeldingskracht en ethische gevoeligheid? Hoe kunnen we ons beter *bewust worden* van onszelf en onze solidariteit met anderen indien het belangrijkste vermogen daartoe, namelijk ons eigen bewustzijn, reeds tot taboe wordt verklaard? Ligt een mogelijk antwoord op deze vragen in een verzoening tussen wetenschap, filosofie en religie? Is zo'n verzoening wel mogelijk en wenselijk? Want hoe kunnen we vermijden dat het verlangen naar meer spiritualiteit en zingeving niet ook leidt tot meer irrationaliteit en fanatisme?

Drs. Jacob Slavenburg

De geest maakt levend... - *Religieuze wetenschap en wetenschappelijke wijsheid als een nieuw geïntegreerd wereldbeeld en paradigma in het komende tijdperk*

In het tijdperk van de Verlichting of *Aufklärung*, die zo rond de zeventiende eeuw zijn intrede in het Westen deed, rekende men af met wat men noemde bijgeloof. Een groot aantal natuurwetenschappelijke ontdekkingen sterkten de ontwikkelde mens in de mening dat alles verklaarbaar was. *Meten is weten*, werd het motto. Deze *Aufklärung* heeft veel goeds gebracht op wetenschappelijk gebied. Het zorgde ook voor grote veranderingen in de menselijke opvattingen, waarbij oudere modellen als achterhaald, ja zelfs als achterlijk in de prullenbak werden gededoneerd. Daar is de mensheid niet echt gelukkiger door geworden. Met het badwater werd namelijk ook het kind weggespoeld, namelijk het diepe besef dat alles met alles verbonden is in een allesdoordringend geestelijk bewustzijnsveld. In deze boeiende tijd vol veranderingen op praktisch alle gebieden doordeesemt dit 'oude' weten van een onverbreekelijke eenheid langzaam maar zeker de huidige wetenschap en zal tot een nieuw geïntegreerd paradigma en wereldbeeld leiden.

Dr. Pim van Lommel

Eindeloos Bewustzijn - *Een nieuw concept over de continuïteit van ons bewustzijn, gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek naar bijna-dood ervaringen (BDE)*

In de hele mensgeschiedenis zijn meldingen gedaan door mensen die zich een buitengewone ervaring herinneren na een levensbedreigende crisis. Dit wordt tegenwoordig een bijna-dood ervaring (BDE) genoemd. Deze bijzondere bewust zijnstoestand kan optreden tijdens een hartstilstand, dus tijdens een periode van klinisch dood, maar ook bij andere kritieke medische situaties zoals coma, of zelfs bij normaal functionerende hersenen zoals bij depressie of meditatie. Mensen met een BDE veranderen na hun ervaring: de angst voor de dood verdwijnt, het levensinzicht verandert, en er is vaak sprake van een verhoogde intuïtieve gevoeligheid. Uit onze Nederlandse studie bij patiënten die een hartstilstand hebben overleefd blijkt dat er geen medische, fysiologische, farmacologische of psychologische verklaring is waarom sommige mensen wel en de meeste mensen geen BDE ervaren tijdens een periode van bewusteloosheid door een hartstilstand (klinisch dood). Het onderzoek naar BDE confronteert ons duidelijk met de beperkingen van onze huidige medische inzichten over ons bewustzijn en herinneringen in relatie met de hersenen. Want hoe is het mogelijk dat mensen een helder bewustzijn kunnen ervaren, met herinneringen vanaf de vroegste jeugd, met helder nadenken, met emoties, met gevoel van zelf identiteit, en soms met een vorm van waarneming buiten en boven het lichaam, op het moment dat de hersenen (tijdelijk) niet meer functioneren, met een vlak EEG? Volgens onze en andere studies naar BDE is de heersende, materialistische visie van artsen, filosofen en psychologen op de relatie tussen hersenen en bewustzijn te beperkt om het

verschijnsel te kunnen duiden. Er zijn goede redenen om aan te nemen dat ons bewustzijn niet altijd samenvalt met het functioneren van onze hersenen: het kan ook los van ons lichaam ervaren worden.

Ir. Joop Smits

Wetenschap wijzer door innerlijk weten - *Consequenties van fundamentele ideeën voor de moderne biologie, natuurkunde, scheikunde, wiskunde en onze visie op het leven*

In ons onderwijs en wetenschappelijk onderzoek wordt een objectieve benadering van zeer grote waarde geacht. Dat is terecht, want zo'n benadering draagt bij aan de opbouw van kennis die we goed met elkaar kunnen delen. Toch zal iedereen, die zich wel eens op de een of andere manier met onderzoek heeft beziggehouden, herkennen dat je *wel* eerst met een idee of het begin van een theorie moet beginnen om goed onderzoek te kunnen doen. En daarbij speelt intuïtie, 'gut feeling', of hoe je het ook noemt, vaak een flinke rol. Grote wetenschappers zoals Einstein hebben dit ook altijd beweerd. Maar ook bij de oude Grieken was het niet ongebruikelijk om juist in jezelf te 'schouwen' om de natuur beter te gaan begrijpen. 'Mens ken u Zelf' stond er boven de tempel van Delphi. De idee is dat de kwaliteit van hetgeen je waarneemt, niet losstaat van jezelf als waarnemer. Ja, dat we zelfs de situatie beïnvloeden; de mate waarin is afhankelijk van je kwaliteiten en je beperkingen. Door een open, waarheidlievende instelling zijn wij in staat om onze innerlijke kwaliteiten steeds verder te ontplooiën en nieuwe gebieden van denken te betreden. Dit alles is zeker ook herkenbaar in ideeën van de moderne wetenschap, zoals bijvoorbeeld in de kwantumfysica. Uitgaande van diverse bekende feiten is het dan ook interessant om na te gaan welke fundamentele ideeën – zoals bijvoorbeeld de idee van de grenzenloosheid van het leven - zo kenmerkend zijn voor wetenschappers en wijzen uit verleden en heden die zo'n groot belang hechten aan dat *innerlijk weten*. En wat vervolgens de consequenties van die fundamentele ideeën zijn voor de moderne biologie, natuurkunde, scheikunde en wiskunde, en bovenal, voor onze visie op het leven.